

АСИМ ПЕЦО (Београд)

ИМЕНИЦЕ НА -Ш У НАШЕМ ЈЕЗИКУ - ПОСТАНАК И ЗНАЧЕЊЕ

1. Фонема *ш* у гласовном склопу појединих ријечи припада групи мање фреквентних гласова нашега језика. То нарочито вриједи за његово јављање у иницијалној и финалној позицији. Тако, на примјер, у Вуковом српском рјечнику (друго издање, у Бечу 1852. Подаци се дају према фототипском издању, Нолит-Београд 1969) имамо 1.052 одреднице под *ш* (од *шабањ* до *шчучуњићи се*). Ако овај рјечник има 47.500 ријечи (подаци проф. М. Поповића, в. код мене у књизи: *Турцизми у Вуковим рјечницима*, Вук Караџић, Београд 1987, стр. 9-10), то би значило да одреднице које почињу фонемом *ш*- заузимају 2,2% лексичког фонда овога рјечника. У томе рјечнику, опет, имамо 276 ријечи које се завршавају фонемом *-ш*, а то чини нешто више од пола процента лексичког фонда овога рјечника.

2. Ја сам још раније исказао захвалност проф. Јосипу Матешаићу што нам је подарио обратни, à tergo, инверзивни рјечник *сх* језика (Josip Matešić, Rückläufiges Wörterbuch des Serbokroatischen, Otto Harrassowitz-Wiesbaden 1965-1967). У томе рјечнику налазимо нешто преко 130.000 одредница (по моме бројању 131.631 одредница), а међу њима је лексема са фонемом *-ш*, у финалној позицији 753, или 0,59%. Ако овоме додамо и чињеницу да у томе рјечнику имамо најбројније лексеме са финалном фонемом *-и* (34.335), слиједе фонеме *-а* (26.271), *-е* (14.063), *-н* (11.619), *-ӣ* (8.909), *-о* (8.448), *-к* (5.505); а међу најређим имамо фонеме: *-џ* (12), *-ђ* (20), *-у* (66), *-њ* (141), *-ж* (161), *-ф* (240), *-б* (233), *-х* (268), *-ѝ* (403), *-з* (482), *-љ* (509), *-џ̄* (612), *-ш* (753)...

3. Како нам наведени подаци показују, лексема са завршном фонемом *-ш* у Матешаићевом рјечнику по својој учесталости у нашем језику (свакако, ријеч је о *сх* језику и његовом цјелокупном лексичком фонду) налазе се на 18. мјесту од почетка, односно на 13. мјесту од

краја. Да би се добио цјеловит увид у тај дио нашега рјечника, и структуру лексема са финалним *-и*, ја овдје наводим све те ријечи, како из Матешихевог тако и из Вуковог рјечника. На основу тога могу се изводити различити закључци. Прво дајем податке које нам нуди Вуков рјечник:

А	ва̑ш-ва̑ши	Дра̑гош
а̑још	велика̑ш	дру̑гдаш
Андрија̑ш	верги̑ја̑ш	ду̑пла̑ш
	ве̑рма̑ш	ду̑пла̑ш
Б	вилдиш	
ба̑га̑ш	винош	Ђ
Ба̑зја̑ш	виш	ђа̑ђа̑ш
ба̑реш	во̑ла̑ш	ђу̑бриш
ба̑ш-баша	Вра̑неш	
ба̑ш=гераде	вр̑љика̑ш	Е
Бе̑ла̑ш	Ву̑ја̑ш	е̑геду̑ш
бе̑ндеш		
би̑ла̑ш	Г	З
би̑њақта̑ш	га̑јда̑ш	зано̑ве̑та̑ш
би̑њиш	галија̑ш	зано̑ви̑та̑ш
би̑њта̑ш	га̑лош	зано̑вје̑та̑ш
бир̑та̑ш	гла̑го̑ла̑ш	за̑уш
би̑чка̑ш	гла̑диш	зе̑лош
бје̑ла̑ш	го̑внеш	
Бје̑лош	Го̑леш	И
бла̑гош	го̑лиш	и̑кра̑ш
бле̑бе̑та̑ш	Го̑ра̑ш	име̑ла̑ш
бл̑ути̑ш	гра̑банци̑ја̑ш	и̑ш
бо̑га̑та̑ш	гр̑еш	
бо̑га̑тош	гр̑ивња̑ш	Ј
бо̑ш	гр̑ља̑ш	ја̑да̑ш
бра̑да̑ш	гр̑ош	Је̑ла̑ш
бра̑зда̑ш	гур̑бе̑та̑ш	јем̑леш
бр̑вна̑ш	гу̑стиш	јем̑љеш
бр̑ња̑ш		јо̑лда̑ш
буд̑ала̑ш	Д	јо̑ш
Бу̑креш	два̑ш-два̑жде	ју̑нош
бу̑љеш	де̑верма̑виш	ју̑риш
бур̑ги̑ја̑ш	де̑рвиш	
	Ди̑вош	К
В	дим̑ли̑ја̑ш	ка̑иш
ва̑га̑ш	до̑бош	ка̑ла̑ш
ва̑рош	Дра̑га̑ш	ка̑миш

кàрāш
кàртāш
кàш
кèтеуш
кйкōш
кйцош
кōзош
кōкōс
комендйјаш
кòрмāнош
кòрмош
кòстреш
кòчијаш
кōш
крàјцарāш
крàлијеш
кривāш
кријеш
крилāш
крстāш
крш
кубурāш
кўлāш
кўлијеш
кўмаш
кўнтōш
кўш

Л

лакрдйјаш
лèмеш
лèш
личйнāш
лопàтāш
лōш

Љ

љèмеш

М

мāвиш
Мāкйш
Мāлеш

мāлийш
мāлош
манитāш
мàрјаш
Мàтијаш
махнитāш
мèђаш
мèјаш
Мèкиш град
мèлāш
мèтлāш
Мйлāш
Мйлијаш
Мйлош
Мйлуш
мйш
мйшкулāш
Мōдруш
Мōјаш
мōреш-моћи
мōриш
мōрменвиш
Мрњаш

Н

нāвлаш
нāлош
нāш
нāшйш
Нèгош
Нèгуш
нèмарйш
Нйш
нòктāш
нўријаш

Њ

-

О

òблйш
òвлāш
òкāш
òколийш

òкрш
òлош
Омиш
òрлāш
очèнāш
òш!

П

пађенијаш
пàјтāш
пāлош
пāнтāш
пāпош
пāприкāш
парусйјаш
пелèнāш
пèлеш
пенцèвиш
пенцèраш
Петош
Петраш
пèш
пèшкеш
пйш
племенйтāш
плèткāш
плèђаш
погòнāш
погузйјаш
полèтйш
помèђаш
порцијāш
посèриш
пòтриш
прйткāш
пртљāш
прђйјаш
пўклāш
пўнийш
пустàрāш
пўстопāш
пўстōш

Р

рабòтāш
 ра̀бош
 ра̀буш
 ра̀диш
 ра̀дош
 Ра̀дош
 ра̀скош
 ра̀уш
 ребелијāш
 регу̀лаш
 рѐкеш
 робијāш
 рòвāш

С

сāлаш
 сèкеш
 сй̀ромāш
 слаткиш
 спòриш
 спр̀даш
 срèмуш
 срèш
 срѝјемуш
 срѝјеш
 сриш
 стàриш
 стра̀жāс
 стрй̀јеш

Т

та̀љигāш
 тамбòу̀раш
 Тāмиш
 та̀рпош
 та̀чкāш
 Твр̀дош
 тѐфтиш
 то̀лаш
 Тòмāш
 триш
 трк̀љаш
 ту̀ђиш
 ту̀тумиш

Ћ

ћелèпòш
 ћелèпyш
 ћèш
 ћилаш
 ћириш

У

у̀нкāш
 у̀риш
 У̀рош
 у̀ш
 у̀ш

Ф

фун̀тāш

Х

ха̀још
 Хо̀тāш

Ц

Цвèтош
 Цвèтош
 цèмпрèш да цркнеш
 цицв̀арāш

Ч

чāуш
 чегр̀тāш
 чèргāш
 чй̀кош
 чй̀лаш
 чòрдāш

Ш

шāјкāш
 шāш
 шйш
 шйшмиш
 шўбарāш

4. Матешихеви подаци, како је и овдје већ речено, знатно су богатији и основним лексичким фондом, и, природно, лексемама које завршавају фонемом *-ш*. То је и разумљиво с обзиром на изворе из којих су узимане употријебљене ријечи. Ево и тих лексема, датих овдје по азбучном редоследу:

А

àбраш
 àбреш
 авàланш
 àгрош
 àдаш
 àдеш
 àјбиш
 àјташ
 акцијāш
 àлај-чàуш
 àлаш
 àлдомāш
 àлдумāш
 àлиш-вèриш
 àлкермеш
 àлтмиш
 амйнāш
 àпаш
 àпрош
 ар̀баш
 аргàташ
 àриш
 ариш-хàриш
 арка̀даш
 àркаш
 àрпаш
 аутонòмāш
 афèраш
 àфиш

Б

бавуш
 ба̀гāш
 ба̀гуш
 багуш-ба̀гош
 ба̀кшиш
 балèгāш
 бāндāш
 ба̀реш
 ба̀ртвиш
 ба̀ртвиш-пòртвиш
 батинāш

бāш
 бāш-чàуш
 безèмљāш
 безрèпāш
 бèгеш
 бèкеш
 бèтвеш
 бèш
 бибèраш
 бињактāш
 бињектāш
 бињиш
 бињташ
 бйрош
 биртāш
 бйчāш
 бйчкāш
 бјèлаш
 бјèлогуш
 бјèлош
 бјèлуш
 блебèтāш
 блýтийш
 богàташ
 бòдљāш
 бòкāш
 бòмбāш
 бòрбāш
 боргијāш
 борйкāш
 бòш
 брагàњāш
 бра̀дāш
 бра̀здāш
 бр̀внāш
 брйгèш
 бр̀зош
 брйош
 бр̀кāш
 бр̀њāш
 бр̀òш
 брýцош
 бубрèгāш
 будàлāш

бу̀љеш
 бундāш
 бункèрāш
 бургијāш
 бурмутāш
 бућкúрйш
 бу̀феш

В

ва̀гāш
 вàлиш
 вандрòкāш
 ва̀њкуш
 вāрош
 вāш
 вāш
 великāш
 вергијāш
 вèрглāш
 вèрмāш
 вертèпāш
 вèш
 видрāш
 вијош
 вилāш
 вилдиш
 винош
 вйртуш
 вйш
 вòлāш
 вратич-вратиш
 врљйкāш

Г

гавр̀òш
 гàјдāш
 галијāш
 галимàтијāш
 гāлош
 гàћāш
 гвāш
 гйдиш
 главāш
 глагòљāш

гладāш
 гладйш
 гладуш
 гладнуш
 гòвнеш
 голёмāш
 гòлийш
 голубаш
 гонорèјаш
 гòрāш
 гòрийш
 грабанцијāш
 гранадирмарш
 грāнāш
 грèш
 гривнāш
 грипāш
 гркйш
 грлāш
 грлāш
 грòш
 групāш
 грш
 гүбпш
 гүлāш-гүлāш
 гурбèтāш
 гүстйш

Д

двāш
 дворèдāш
 дебèлāш
 дèвермāвиш
 дèвкуш-дèмкуш
 дèмарш
 дèмкуш
 дèрвийш
 дйкиш-дигиш
 дйкиш
 дйкош
 димлйјāш
 дòбош
 долāктāш
 домовинāш

дрèш
 другорèдāш
 дүбеш
 другопрүгāш
 дүдāш
 дүплāш
 дүплāш
 дустабāнāш
 дүшеш

Ђ

ђāђāш
 ёйлкош
 ёүбрийш
 ёүмиш
 ёутүрāш

Е

еблèкāш
 еблйкаш
 еглèдāш
 егèдаш-хегèдāш
 егèдуш
 ёкријāш

Ж

жèнскāрош
 житāрош

З

зановјетèтāш
 зāуш
 звјèздāш
 здèпāш
 зелèнāш
 зелèнйш
 зèлòш
 зихèрāш
 зйцфлāјш
 златāш
 златнйш
 злāуш
 зòртлāш
 зрнеш

зүпāрош
 зүрлāш

И

йберменш
 изгòнāш
 йкрāш
 имèлāш
 йнош
 италијāнāш
 ичкијāш
 йш

Ј

јаваш
 јāдаш
 јалијāш
 јалмйш
 јалнуш
 аниш-јаниш
 јанлийш
 јауклāш
 једèктāш
 једнорèдāш
 јèлаш
 јèmјеш
 јèmљеш
 јèтрāш
 јетрèнāш
 јйдиш
 јилимбриш
 јòлдаш
 јòш
 јурātuш
 јүрйш

К

кāvгāш
 кавèрāш
 кайш
 кајāкāш
 кàјзерфлāјш
 кайш-кајйш
 кàјйш

кàлāш-калеш
 кàлеш
 кàлош
 кàмиш
 канцèрāш
 кàнцāш
 кàњеш
 капùтāш
 карàбаш
 кàрāш
 кàрдāш
 кàрт-блāнш
 кàртāш
 кàртāрош
 кàртуш
 карцинòмāш
 катерìјаш
 кàуш
 кāш
 квāриш
 кèсāрош
 кèтеуш
 кèтуш
 кйкāш
 кйлāш
 кирìјаш
 кисèлйш
 китāрāш
 кйцош
 кладìвāш
 кљùнāш
 коалициòнāш
 кòдāш
 кòдош
 кòзош
 кòкòш
 кòлāш
 колдуш
 колèчкāш
 колибāш
 колкаш
 комедìјаш
 кóмеш
 кòнтуш
 кòплāш

Кордùнāш
 кòрмāнош
 кòртеш
 корупциòнāш
 корчùлāш
 кòстреш
 котерìјаш
 котùрāш
 кòцкāрош
 кòцош
 кочìјаш
 кòш
 кошāркāш
 кòштāш
 крāјцāрāш
 крāлијеш
 краткопрùгāш
 кривāш
 крилāш
 крмāнош
 крњāш
 кромпирāш
 крòшњāш
 крстāш
 крумпирāш
 крш
 кубикаш
 кубùрāш
 кùглāш
 кукуљāш
 кùлāш
 кùлијеш
 кùмаш
 кùмāш
 кумриш
 кùнтош
 купинњāш
 куфèрāш
 куш
 кùш

Л

лагùмāш
 лакрдìјаш
 лāктāш
 лāмпāш

лāстйш
 латинāш
 лекцијāш
 лèмеш
 лèмеш-јèмјеш
 лемеш-јèмљеш
 лемеш-јèмњеш
 лèнтраш
 лèпраш
 лèутāш
 лèш
 литìјаш
 лйчинāш
 логòрāш
 лòгош
 лòкмāш
 лопàтāш
 Лòтйш
 лòш

Љ

љепòтāш

М

мавìјаш
 мāвиш
 магàрāш
 магарац-муш
 мāјхош
 мāлйш
 мантијāш
 мāријаш
 мāрјаш
 марш
 мārш
 мāsлāш
 махнìтāш
 мāћаш
 мāуш
 мећаш
 мèзāрташ
 мèлāш
 мèјташ
 мèкйш
 мèкйш
 мекìнтош

мѐлāш
мѐнзāш
мѐсāрош
мѐтлāш
милијунāш
мйш
мйшкулāш
мйш-мāш
млāкош
мѐндиш
мѐрменевиш
мргйñāш
мрљйñāш
мрциñāш
мудрйјāш
мўктāш
мўктиш
муфѐтиш
мўфтāш
мўш
мўшкулāш

Н

нāвлāш-нāвлāш
нāкāш
нāлош
нāфтāш
нāш
невйдиш
нѐгледуш
нѐмарйш
нѐмеш
нѐрвāш
ногомѐтāш
нѐктāш
нотарош-нāтāрош
нѐтāрош
нуворйш
нўријāш

О

обдўљāш
обзѐрāш
ѐблйш
обрш
ѐваруш

ѐвлāш
ѐграш
ѐдбѐјкāш
ѐдлйкāш
ѐкāш
ѐклāмāш
ѐколийш
ѐкрш
ѐкш
ѐлош-ѐлош
ѐргўљāш
ѐријāш
ѐрлāш
ѐстреш
ѐстрўгāш
ѐчѐнāш
ѐштарйјāш

П

пађенијāш
пāјдāс
пāјдāш-пāјтāш
пāлош-пāлос
пāлош
памуклийāш
пāнџāш
пāпош
пāприкāш-пāприкāш
пāртвиш
парусйјāш
пāсош-пāсош
пāстиш
пāстронтāш
пелѐнāш
пѐлеш
петокѐлѐнāш
пѐлијеш
пенђѐвйш-пендѐвйш
пенђѐвйш
пенџѐрāш
пѐриш
пѐруш
пѐтљāрош
пѐџāрош
пѐш
пѐшкеш

пйџин-йнглиш
пйш
плāстāш
плāштāш
плѐбāнош
плѐбāнуш
племенитāш
плѐндеш
плѐтикош
плѐткāрош
плѐткāш
плѐћāш
плйш
плйткиш
плўтāш
плўћāш
пљāчкāш
пнеўмāш
пѐврш
погāњāш
погѐнāш
погузйјāш
подрѐпāш
покрѐтāш
полѐтāш
полѐтйш
пѐлош
помедйјāш
помѐћāш
пѐртвиш
порћйјāш
посѐриш
пѐслуш
пѐткормāнош
пѐтриш
почвѐркāш
правāш
правдāш
праћкāш
преплѐтāш
препѐнāш
прймāш
прйткāш
прйчкāш
пркѐлāш
прѐсуш

протекциџнаш	С	стотинаш
прџтфиш	сабљаш	стракош
прџпош	сајмаш	стражаш
прџсуш	салаш-салаш	стријеш
прџсташ	сархош-сарош	стрнаш
прџтљаш	сархош	струмаш
прџијаш	сатараш	стрш
пуклаш	свилаш	сукњаарош
пунйш	свиш	супарош
пустараш	сџкеш	супреш
пустџпаш	секираш	сутлијаш-сутлија
пустџш	сџкташ	сутлијаш
пућкаш	сџмиш	
Р	сџнтиш	Т
рабџташ	сервиртиш	табанаш
рабош	сџш	табињаш
рабџијаш	сиваш	такџпрџташ-тахџпрџташ
радаш	сириш	такџпрџташ
радиш	сиромаш	талаш
радош	сиџфлајш	талијанаш
радош	сиџфлајш-зиџфлајш	таљигаш
ракаш	скарамџш	тамбураш
ракијаш	скијаш	танџош
рампаш	скџчимиш	тарпџш
раскош	слабйш	тарш
раџш	слаткиш	таџ-бџш
ребелијаш	смџч-смеш	тачкаш
рџбраш	сокџлаш	таш
рџванш	сплџткарџш	тврџдиш
регџлаш	сплџткарџш	тебџџаш
рџкеш	спџриш	телџјаш
рџпаш	спџртџш	телиш
рџпуш	спрџдаш	теменаш
рџтуш	спџриш-спуриш	тџркиш
рџш	срџбриш	тџстџраш
рџшџрш	срџ-срш	тџт-бџш
рингаш	срџјџмуш	тџфтиш
риндфлајш	срџјџеш	тољагаш
риш	срџјџеш-стријџеш	тџчкаш
рџџткџш	срџџкош	трагаш
рџбијаш	срџџаш	трахџмаш
рџваш	срш-срџ	треџорџдаш
рџгљаш	стаљйш	трипџраш
рџтвелш	старйш	триш
рукомџташ	стџклиш	трџкљаш
	стомџтраш	трунџаш

тулӯмаш
тӯһиш
тўтумиш-тўтмиш
тўш
тўш-дўш

Ъ

һервиш
һефш-һевш
һефш
һйкуш
һилаш
һйриш
һумӯраш
һўш

У

узӯраш
ўлтраш
ўнкаш
ўнтервеш
утметаш
ўсташ
уш
ўш

Ф

фалш
федербуш
фертуш
фетиш
феш
фидибуш
филдиш
филдиш-вилдиш
флийш
фйниш
фйш
фйшкуш
флаш
фдкош
форингаш
фдого-фйниш
фракционаш
фрэнаш
фронташ

фрӯлаш
фӯреш
фуртимаш
фӯхуш
фўш

Х

хабаш
Хабеш
хажкаш
хажош
хажташ
ариш-хариш
хармоникаш
харташ
хашиш
хегедуш-егедуш
херодеш
хйрш
хокежаш

Ц

цвикераш
центаш
центраш
центрумаш
цигараш
цйкуш
цимбалаш
цинкарош
цинкош
цинкуш
цицвараш
цйцкош
цјеваш
цјелиш
црйјемуш
црнийш
црњуш
цўцкош

Ч

чанкйраш
чардаш
чаркаш
чаш

чегрташ
челепош-һелепош
челепуш-һелепуш
червиш
чергаш
четверокйлаш
четверокйлаш
чйкош
чилаш-һилаш
чйлкош
чйраш
чопораш
чорбарош
чордаш

Џ

цепарош
цепаш
цехенемташ
цигераш
цудаш

Ш

шажкаш
шаш
шеһераш
шеш-беш
шйлкаш
шйш
шйшмиш
шмркйш
шотиш
штакораш
штдкфйш
штражкаш
шубараш
шўјташ
шункаш
шутлийаш-сутлийаш

5. У Савременом српскохрватском језику проф. М. Стевановића (Научно дело, Београд 1964, I) указује се на именичке наставке на *-ш*. То су: *-аш* (*брадаш, браздаш, брвнаш, бурџијаш, ѓајдаш...* као и: *брњаши, бјелаши, боџаиши...*; *бајинаши, блебеиши, зановеиши...* и: *кардаши, њајиши, кулаши*); *-еши*: (*буљеши, лемеши, њелеши*); *-иши* (*ђубриши; немариши, њолеиши, радиши, ѓладиши, ѓолиши, мекши*); *-оши* (*баљоши, зељоши; кицоши, олоши, рабоши*); *-уши* (*Ивануши, Милуши, Модруши*). Личних имена са финалним сугласником *-ш* у саставу наведених суфикса налазимо још, као: *Андријаш, Вујаш, Драџаш, Милаш, Мојаш...*; *Иваниши, Мелеши, Будоши, Дивоши, Јуроши*; а има и топонима тога типа образовања: *Милеши, Роџеши, Ѓњилеши; Макиши, Тврдоши*; као и *Њеџуши* (стр. 561-563). Проф. Стевановић указује да именице овога типа образовања имају у основи или именицу (*брадаши, колибаши*) или придев (*бјелаши, боџаиши*) или глагол (*бајинаши, блебеиши, карјиши*). Семантичка компонента именица овога типа образовања, такође, може бити разнолика: од *оноџа ко се бави радњом у основи* (*карјиши* = човјек који се карта; *блебеиши*, лице које воли да блебеће, које воли да много прича); *њриџкаши* (=пасуљ, грах који се пење уз притке); преко: *оноџа који се одликује особином исказаном њридевом у основи*: (*бјелаши* = има особина придјева бијел; *боџаиши* = обилује нечим, богат је, нечим, обично новцем; *робијаш*, дуго је робијао; *мекши* = посједује особине својствене придјеву мек; *слаџкиши* = посједује особине својствене придјеву сладак; *зељоши* = пас зеленкасте боје и сл. (О антропонимима са завршним констриктивом *-ш*, типа *Андријаш, Мојаш*, и сл. биће ријечи ниже).

6. Велик је број именица које се завршавају на безвучни констриктив *-ш*, у склопу различитих суфикса: *-аш, -онаш, -јаш, -каш*, а чија потребна вриједност може бити условљена и регионално. Тако, рецимо, Стјепан Бабић у својој књизи *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku* (Загреб 1986) даје повећи број таквих именица које нису обичне у српском језику, па ни другим предјелима бивше српскохрватске језичне територије изван Хрватске. Међу тим примјерима, а које не налазимо ни код Вука, ни код Матеша, имамо и ове:

бајунеташ, бакљаш, балванаш, бердаш, боћаш-бућаш, бренташ, буклијаш;

глежњаш, глисераш, гобленаш, голфаш, грунташ, губиташ;

двојкаш, динамиташ, добиташ, доходаш, друголигаш;

еполеташ;

инфаркташ;

кичмаш, клинаш, кољенаш, комплексаш, ктижаљкаш, крикеташ,

кофераш, кукаш;

лутријаш;

максимаш;

покераш, поправкаш, прољеваш;

револвераш;

сјекираш, спидвејаш, срдобољаш, стопалаш, странпуташ;
 тлакаш;
 филмаш, финансијаш, флореташ;
 цапинаш, цилиндраш, цокулаш, црнокошуљаш, црномантијаш, цр-
 ностотинаш;
 шпорташ (Матеших спорташ)

Ту би дошли и етници типа: Чункаш (Чункова Драга), Кордунаш, Крндијаш, Лилаш, Медвенаш (Медвенова Драга), Овчараш, Синли-
 јаш (уз Синљанин, Синлије), као и присталице неког спортског тима:
 загребаш (НК Загреб) уп. и звездаш,

а када је у питању творба нових ријечи овога типа ту је хрватско
 језичко подручје и раније показивало више иновација, што је разумљи-
 во, с обзиром на то да је ту мање ослонца на језичку подлогу у народ-
 ним говорима, јер су ту присутни, и не мали, утицаји, чакавског и кај-
 кавског говорног подручја. Тако код Бабића налазимо и:

акордаш, бусијаш, чутураш, ергелаш, изголаш, језграш, лиценцаш,
 погромаш, реалкаш, ремонташ, системаш, сљеменаш, смолаш, тор-
 њаш, трташ, велебиташ, викендаш, влакаш; бордљикаш, кљоваш,
 шкољкаш; дизелаш, гумаш, квргаш;

овамо припадају и изведенице типа: прваш, другаш, трећаш, че-
 тврташ, петаш и сл., као и изведенице са сложеницом у основи, типа:
 црноблузаш, другоредаш, прволигаш, петоколонаш, средњопругаш,
 стометраш од којих су неке сасвим обичне и у осталим крајевима бив-
 ше сх језичке теорије.

Да укажем и на то да Стјепан Бабић прави поређење заступљено-
 сти изведеница на *-аш* до 1860. и послје те године и добија овакве
 податке. До 1860. именица тога типа образовања у његовој статисти-
 ци било је укупно 89, а послје 1860, до 1980, нашао их је 279, укупно
 368. Јасно је да је број именица овога типа образовања знатно повећан
 послје 1860. године. То је и схватљиво, с обзиром на повећан број
 литерарних стваралаца у томе времену.

7. Повелик је број и антропонима који се завршавају фонемом *-ш*.
 Срећна је околност, опет, што ми данас имамо поред познате студије
 Т. Маретића: *O narodnim imenima i prezimenima u Hrvata i Srba* (Rad ЈА-
 ZU књ. 81 и 82, Згб. 1886) посебне монографије о именима код Срба
 (Милица Грковић, *Речник личних имена код Срба*, Вук Караџић, Бео-
 град 1977) и Муслимана (Др Исмет Смаиловић, *Muslimanska imena ori-
 jentalnog porijekla u Bosni i Hercegovini*, Институт за језик и књижевност
 у Сарајеву, Сарајево 1977) и *Rječnik osobnih imena* Мате Шимундића
 (Накладни завод Матице Хрватске, Загреб 1988. У овим монографи-
 јама налазимо велики број потврда и за проблематику која нас овдје
 интересује, тј. личних имена која се завршавају на безвучни констрик-
 тив *-ш*. Ја сам за ову прилику првенство дао именима која нам нуди др
 Милица Грковић, јер ту имамо попис личних имена и из наших писа-

них извора. Рјечник личних имена који нам је дао проф. М. Шимундић даје, опет, уз свако име и све могуће његове варијанте. А број тих варијанти, које, свакако, могу имати различита семантичка обиљежја, може да достиже бројку од 200. Управо аутор нас у Предговору обавјештава да је нашим "особним именима својствена велика моћ извођења и скраћивања", па се од личног имена Богдан јавља 100 таквих варијанти, од Петар 150, да би тај број износио 200 од личног имена Радомир. Природно, међу тим изведеницама, има и оних које завршавају на *-и*, у питању су изведенице суфиксима *-аш*, *-ош*, *-еш*, *-иш*, *уш* и сл., а ти суфикси могу се додавати на различите основе (уп. *Андрош*, *Андријаш*, *Боџдаш*, *Видош*, *Владош* и сл.) Ја за ову прилику нисам узео све такве изведенице које нам нуди проф. Шимундић у овоме својем рјечнику. Неке од њих наћи ће се и у попису који нам даје проф. М. Грковић. Пошто ни М. Грковић, ни М. Шимундић нису у своје пописе личних имена уврстили и сва наша муслиманска имена, ја сам у овај опис укључио и имена која се завршавају на сугласник *-и*, које нам нуди проф. Смаиловић у својем рјечнику тих имена.

Дакле, међу именима која се завршавају на *-и* у нашем језику наилазимо и ова (ово, опет, значи да ни овај попис никако не претендује за потпуношћу. То због тога што ни код антропонима, као ни код многих других лексема, немамо статичности. Сваки дан, у различитим предјелима наше језичке области, може да и ту понуди нешто ново. Попис се даје према понућеним рјечницима):

Анаш (Анастас)*, *Андраш* (може бити и преузето име од Мађара, али и Андр(а)+аш), *Андрејаш* (Андреја+аш), *Андријаш* (Андриј+аш), *Андрош* (Андр/а/+ош);

Баџреш (багрз-црвен+еш), *Бајиш* (Бај/а/+иш), *Бајиаш*, *Белаиш* (бел+аш), *Белош* (бел+ош), *Белуш* (бел+уш), *Бељаиш* (Бељ/а/+аш), *Берош* (бер+ош), *Бјелош* (ијек. варијанта Белош), *Бјелуш* (ијек. Белуш), *Блаџош* (благ+ош), *Боџаш* (бог+аш), *Боџдаш* (Богд/а/+аш), *Боџдеш* (Богд/а/+еш), *Боџош* (бог+ош), *Боџуш* (бог+уш), *Бориш* (бор+иш), *Брајиш* (Брај/а/+иш), *Бранеш* (бран+еш), *Бранош* (бран+ош), *Брајиеш* (брат+еш), *Брајиш* (брат+иш), *Брајиош* (брат+ош), *Брајиуш* (брат+уш), *Булаш* (Бул/а/+аш), *Бураш* (Бур/а/+аш);

Велијаш (Вел/а/+ијаш), *Велош* (Вел/а/+ош), *Видош* (вид+ош), *Витиош* (Вит/а/+ош), *Виш* (Вишеслав...), *Владош* (влад+ош), *Влајош* (Влај/а/+ош), *Војаш* (вој+аш), *Војуш* (вој+уш), *Вранеш* (вран+еш), *Вујаш* (Вуј/а/+аш), *Вујош* (Вуј/а/+ош), *Вукаш* (Вук+аш); *Вукош* (Вук+ош), *Вулаш* (Вул/а/+аш);

Гараш (гар+аш), *Глкош* (гљкошъ) *Гојаш* (гој+аш), *Грдош* (грд+ош), *Грубаиш* (груб+аш), *Грубиш* (груб+иш);

* поријекло, тј. начин извођења, даје се према М. Грковић.

Дајдуш, *Даниш* (перз. даниш=знање), *Дедош* (дед+ош), *Дервиш* (тур. Дервиш), *Десиш* (Дес/а/+иш), *Деш* (Десимир...), *Дивош* (див+ош), *Дијаниш* (можда до Дионисије), *Дикош* (Дик/а/+ош), *Димийраш* (Димитр/ије/+аш), *Димиш* (Дим/а/+иш), *Дједош* (ијек. Дедош), *Добраш* (Добр/а/+аш), *Добреш* (Добр/а/+еш), *Добриш* (Добр/а/+иш), *Добруш* (Доротеј, хипокор.), *Дош* (Добромир...), *Драџаш* (драг+аш), *Драџиш* (драг+иш), *Драџош* (драг+ош), *Драџуш* (драг+уш), *Друџош* (друг+ош) Дудош; *Дурмиш* (тур. Дурмис);

Болаш (Бол/а/+аш), *Булаш* (Бул/а/+аш), *Бураш* (Бур/а/+аш), *Бурџаш* (Бурџ/е/+аш), *Бурџеш* (Бурџ/е/+еш), *Буреш* (Бур/е/+еш);

Ибиш (од Ибрахим), *Ибриш* (од Ибрахим), *Иваниш* (Иван+иш) *Ивош* (Ив/а/+ош), *Ивуш* (Ив/а/+уш), *Иџраш* (игр/а/+аш), *Илеш* (Ил/а/+еш), *Илијаш* (Илиј/а/+аш, код муслимана има Илијас, тур. Пуас), *Иљаш* (Иљ/а/+аш, код муслимана, из тур. Пуас), *Инош* (можда од Инославош);

Јаџош, *Јаниш* (Јан/а/+иш), *Јанош* (можда од Јан/е/+ош) Јегрџш, *Јелаш* (Јел/о/+аш), *Јоваш* (Јов/а/+аш), *Јокаш* (Јок/а/+аш), *Јураш* (Јур/а/+аш), *Јурош* (варијанта имена Урош);

Кињаш (Кињ/а/+аш), *Косџреш*

Лаџош (Лагоје), *Ладуш* (Лад/е/+уш), *Лајош* (мађ. Lajos), *Лалош* (Лал/е/+ош), *Лауш* (=Лајош), *Лейуш* (леп+уш), *Леш* (алб.), *Лијеш* (ијек. Леш), *Лукаш* (Лук/а/+аш);

Љеш (=Лијеш), *Љубаш* (Љуб/а/+аш), *Љубиш* (Љуб+иш), *Љубош* (љуб+ош);

Малеш (мал/и/+еш), *Малуш* (мал/и/+уш), *Марјаш* (=Маријан), *Маруш* (=Мар/о/+уш), *Мајџајџеш* (=Матеј+аш), *Мајџеш* (или мађ. Матуас, или Матеј+аш), *Мајџијаш* (као Матејаш), *Мајџош* (Мат/а/+ош), *Медаш* (Мед/а/+аш), *Медош* (Мед/а/+ош), *Медуш* (Мед/а/+ош), *Мемиш* (хип. од Мехмед...), *Мијаш* (Миј/а/+аш), *Мијуш* (Миј/а/+уш), *Микаш* (Мик/а/+аш), *Микош* (Мик/а/+ош), *Милаш* (мил+аш), *Милеш* (мил+еш), *Милијаш* (Милиј/а/+аш), *Милиш* (мил+иш), *Милкош* (Милк/о/+ош), *Милош* (мил+ош), *Милџош* (Милт/а/+ош), *Милуш* (мил+уш), *Миљуш* (Миљ/а/+уш), *Мираш* (мир+аш), *Мирош* (мир+ош), *Мийџош* (Митк/о/+ош), *Мийџраш* (Митр/е/+ош), *Миш* (можда хипок. од Милош), *Младош* (млад+ош), *Мојаш* (Мој/а/+аш), *Мркаш* (мрк+аш), *Мркуш* (мрк+уш), *Мрњаш* (Мрњ/а/+аш), *Мудеш* (хипок. малој мушкој дјецу у Лици), *Муниш*

Неџош (нег+ош), *Неџуш* (нег+уш), *Никаш* (Ник/а/+аш), *Нинош* (Нин/а/+ош), *Нинуш* (Нин/а/+уш);

Њеџош (ијек. Неџош), *Њеџуш* (ијек. Неџуш);

Оџаш (=Хоташ);

Пајош (Пај/а/+ош), *Пајуш* (Пај/а/+уш), *Пераш* (Пер/а/+аш), *Перош* (Пер/о/+ош), *Пејџош* (хип. од Петар), *Пејџраш* (Петр+аш), *Пејџрош* (Петр+ош), *Пејџруш* (Петр+уш), *Пилијаш* (Пилип+аш), *Пи-*

лиш (Пили/о/+иш), *Плаваш* (плав+аш), *Плавуш* (плав+уш), *Првош* (прв+ош), *Премѿаш* (Премт/а/+аш), *Пренѿаш* (Прент/а/+аш), *Прибиш* (Приб/а/+иш), *Прибош* (Приб/а/+ош), *Пунош* (пун+ош<плънь, *Пуреш* (Пур/а/+еш);

Радаш (рад+аш), *Радеш* (рад+еш), *Радиш* (рад+иш), *Радош* (рад+ош), *Радуш* (рад+уш), *Рајкош* (Рајк/о/+ош), *Раѿаш* (Рап/а/+аш) *Раи* *Раѿиш* (рат+иш), *Рољаш* (Рољ/а/+аш), *Руѿош*;

Селеш (Сел/а/+еш), *Славуш* (слав+уш), *Сладош* (слад+ош), *Смаши* (хипок. од Смаил), *Сѿанаш* (стан+аш), *Сѿанош* (стан+ош), *Сѿеѿош* (Степ/а/+ош);

Тануш, *Тврдош* (тврд+ош), *Тедуш* (Тед/о/+уш), *Тимош* (Тим/а/+ош), *Томаш*, *Томиш* (Том/а/+иш), *Томош* (Том/а/+ош);

Ураш (=Урош), *Урош* (мађ. иг=господин+ош);

Хакуш (хипок. од Хакија); *Хиѿреш*, *Хоѿаш* (од Хотило), *Хранеш* (Хран/а/+еш), *Храњеш* (Храњ/а/+еш);

Цвеѿаш (цвет+аш), *Цвеѿкуш* (Цветк/о/+уш), *Цвеѿош* (цвет+ош), *Цвјетош* (цвеѿет-цвјет+ош).

8. Томислав Маретић у раду *О народним именима и ѿрезименима у Хрваѿа и Срба* даје попис тих имена на основу, до тада, постојећих писаних извора. Наравно, ту има и имена на=ш, која, неријетко, могу да се јаве и као презимена. Таква су и ова имена:

Антолаш, Антош, Цвјеташ, Цвјеткуш, Ђуриш, Илијаш, Ивануш, Јареш, Маркеш, Маркиш, Маркуш, Милош, Петриш, Павлиш, Петруш, Радаш, Радош;

као надимци, који радо "остају непромијењени" јављају се и:

Барабаш, Главаш; Грубаш;

Маретић нам је дао и попис имена по наставцима. Ту налазимо ове потврде за имена на *-и*:

Алаш (Aleksander), Андријаш, Аташ (Athanasius), Балаш (Брато-слав), Баташ (исто), Бураш, Цвјеташ, Димитраш, Добраш, Драгаш, Ђураш, Филипаш, Гораш, Грубаш, Грудаш, Хоташ (уп. чешки Chotivoj), Илијаш, Јоваш, Јураш, Криваш (од Крваш), Крваш, Кулаш (Cosmas), Лукаш, Маријаш, Матијаш, Милаш, Мојаш (Мојслав), Мрњаш, Николаш, Петраш, Радаш, Рапаш, Томаш, Тврдаш, Вујаш...

Маретић указује да нека од ових имена, а за сва та имена указује се и на њихове писане изворе, могу да буду и презимена (в. тамо);

Бареш, (Bartholomaeus), Бенеш (Benedictus), Бјелеш, Богдеш, Братеш, Црнеш, Добреш, Франеш, Галеш (Gallus?), Грдеш, Хитреш, Иванеш, Јанеш (Joannes), Јареш (Јарослав), Јуреш, Куреш (Cyrillus), Малеш, Маркеш, Микеш (Michael...), Милеш, Павеш, Павлеш, Пуреш, Рањеш (Тихоран, Ранисав), Селеш...

Бајиш (Братољуб), Бјелиш, Болиш, Бориш, Братић, Десиш (Деси-мир), Добриш, Ђуриш, Хариш, Иваниш, Јуриш, Кулиш? Маркиш, Павиш, Павлиш, Петриш, Прибиш (Прибисав), Радиш, Ваниш (Joannes)...

Андрош, Антош, Бакош (Братољуб), Борош, Бјелош, Богош, Бранош, Братош, Цвјетош, Данош, (Даниел), Дивош, Доброш, Драгош, Другош, Грдош, Инош (Inoslav), Иванош, Ивош, Јакош (Jacobus), Јанош (Joannes), Јелош (према Јелена), Јурош (Georgius, Урош), Јалош (Lazarus), Марош (Magi/a/nus), Матош, Медош, Милош, Мирош, Младош, Нинош, Његош, Павош, Перош (Petrus), Петош (Petrus), Петрош, Пирош, Прибош (Прибисав), Првош (Првослав), Пунош, Радош, Станош, Томош, Урош, Видош, Вишош (Вишеслав), Витош (Витомир), Владош...

Адамуш, Бјелуш, Бракуш (Братољуб), Братуш, Домуш (Домогој), Драгуш, Дујмуш (Domnius), Фабуш, Ивануш, Јамбруш (Heinrech), Јануш (Joannes), Костуш (Constantinus), Љепуш, Малуш, Маркуш, Мартинуш, Медуш, Микуш, Миљуш, Богуш, Мркуш, Његуш, Петруш, Прекуш (Предисав), Радуш, Симуш, Славуш, Тануш (Athanasius).

9. Овамо би ишла и имена која су код Маретића сврстана у групу са њ на крају. Ту имамо:

Амброш (Ambrosius), Деш (Десимир), Крваш (Gervasius), Лауш (мађарски Lajos), Љеш (Љепосав),...

са наставком бкуш: Цвејкуш,

10. Нека од ових имена потврђује и М. Пешикан у својој студији: *Зейско-хумско-рашка имена на почетку њурскога доба* (САНУ, Одељење језика и књижевности, Одбор за ономастику, Београд 1984). Ту налазимо: Вујаш, Вукаш, Ђураш, Иваниш, Милаш, Милош, Митраш, Младош, Радаш, Чавуш (стр. 82) Љеш, Радеш (84), Димитраш, Мараш, Томаш (86-87), Ђујаш (89), Гостиш, Петраш, Тодош (91), Будош/Тодош (93); Бјело, Братеш, Братош, Будош, Вујаш, Вукаш, Вулаш, Ђураш, Иваниш, Илијаш, Јанеш(а), Љеш, Марош, Матијаш, Милаш, Милеш, Милош, Миш, Његуш, Осташ, Пераш, Предиш, Пунош, Хоташ. Многа од ових имена налазе се у називима мјеста, уп. Вујаш - Вујашева Долина, Вукаш-Вукашева Продо, Мараш-Мараш-главица (подаци се дају, тј. даје их М. Пешикан, према Ј. Ердџановићу, стр. 98-101). Имена овог типа, тј. са завршним сугласником *-и*, наћи ће се и у другим областима из којих Пешикан даје податке у овоме раду. За нас је битно да констатујемо идентичан начин творбе: основа + наставак *-аи*, *-еи*, *-иш*, *-ош*, *-уш*.

11. Имена овога типа образовања налазимо и у *Речнику имена Бањског, Дечанског и Призренског власнелинства у XIV веку* Милице Грковић (Народна књига, Београд 1986). Ту имамо: *Ањдрош* (Андра+ош); *Баџреш* (багр+еш), *Бајшаиш* (хипок. од Братослав), *Боџош* (бог+ош), *Боџдеш* (хипок. од Богда+еш), *Брајишиш* (брат+иш), *Брајош* (брат+ош), *Брајуш* (брат+уш), *Боубиш* (Бубана... +иш), *Бџлош* (бџл+ош);

Видош (вид+ош), *Видош* (вит+ош), *Владош* (влад+ош), *Вљкош* (вљк+ош);

Гљькошъ (нејасног поријекла), *Грьдошъ* (грд+ош), *Гјурашъ* (Бура+ош), *Гјурьдешъ* (Бура+еш);

Десишъ (дес+иш), *Дешъ* (од Десимир), *Добрашъ* (добр+аш), *Добрешъ* (добр+еш), *Доброшъ* (добр+ош), *Дошъ* (од Добромир), *Драгошъ* (драг+ош), *Драгоушъ* (драг+уш), *Доудошъ* (као Дудило), *Дѣдошъ* (дѣд+ош); *Дијанишъ* (Дијан+иш);

Иванишъ (Иван+иш), *Илијашъ* (Илија+аш), *Иношъ* (ин+ош);

Лагошъ (мода од Лако), *Ладоушъ* (хипок. од Ладислав), *Лалошъ* (Лала+ош), *Лѣшъ* (грч. Alexios);

Малешъ (мал+еш), *Медошъ* (од Медвед), *Милашъ* (мил+аш), *Милешъ* (мил+еш), *Милошъ* (мил+ош), *Милоушъ* (мил+уш), *Милѣишъ* (Милта+ош), *Милѣшъ* (мил+еш), *Мирошъ* (мир+ош), *Младошъ* (млад+ош), *Мишъ* (може и од Михаило, или према животињи),

Ниношъ (нин+ош), *Нѣгошъ* (нѣг+ош);

Пейрошъ (Петар+ош), *Пилишъ* *Пљношъ* (плн+ош), *Прибишъ* (Прибислав, приби+иш), *Првошъ* (прв+ош);

Радешъ (рад+еш), *Радишъ* (рад+иш), *Радошъ* (рад+ош), *Раѣишъ* (рат+иш), *Раишъ* (Радослав), *Роуѣишъ* (рут=длакав, кудрав+ош), *Рѣбашъ* (рѣба+аш);

Таноушъ (од грчког Anatasios);

Оурошъ (од мађ. ur=господин+ош);

Јегрѣшъ (алб. име Egressi).

У дијелу гдје се даје Обратни рјечник, антропоними на *-иш* су следећи:

Рибаш, Илијаш, Милаш, Раш, Добраш, Бураш, Баташ, Деш, Радеш, Богдеш, Бурдеш, Малеш, Милеш, Добреш, Багреш, Прибиш, Бубиш, Радиш, Пилиш, Миш, Иваниш, Дијаниш, Десиш, Ратиш, Братиш, Првош, Лагош, Драгош, Богош, Негош, Дош, Владош, Младош, Радош, Медош, Видош, Грдош, Дудош, Дедош, Влкош, Глкош, Лалош, Милош, Белош, Инош, Нинош, Плнош, Доброш, Андрош, Мирош, Петрош, Урош, Братош, Витош, Милтош, Рутош, Драгуш, Ладуш, Милуш, Тануш, Братуш, Јегрѣш, Леш.

12. Мушких личних имена, или надимака, на *-иш* доста нам нуди и *Просвјетин именовлов* (Приредио проф. др Милан Босанац, Просвјета, Загреб 1984). Ту имамо:

Адеш, Агуш, Ахметаш, Ајакш, Алеш, Аљуш, Анаш, Андраш, Андреаш, Андрејаш, Андријаш, Андрош, Андруш, Ариш;

Багреш, Бајиш, Баташ, Бекташ, Белаш, Белош, Белуш, Бељаш, Борош, Бјелош, Бјелуш, Благош, Богаш, Богдаш, Богдеш, Богуш, Бориш, Бранеш, Бранош, Братеш, Братиш, Братош, Братуш, Будош, Булаш, Бураш;

Цветош, Цветуш, Цвјетош;

Чаркаш, Чауш;

Ћ -

Дајдуш, Даниш, Дервиш, Десиш, Дијанеш, Дијаниш, Дикош, Ди-
миш, Димитраш, Димуш, Дивош, Дједош, Дмитраш, Добраш, Добреш,
Добриш, Добродуш, Доброш, Добруш, Доруш, Дош, Драгаш, Драгиш,
Драгош, Драгуш, Другош, Дураш, Дурмиш;

Џ -

Белош, Бердјаш, Ђујиш, Ђулаш, Ђумиш, Ђураш, Ђурђаш, Ђур-
ђеш, Ђуреш, Ђурош;

Елијаш;

Ф -

Габош, Гареш, Гарош, Гаврош, Главаш, Главеш, Главош, Гојаш,
Градаш, Градош, Гранош, Грдош, Грубаш, Грубиш;

Хитреш, Храњеш;

Ибиш, Играш, Илаш, Илеш, Илијаш, Илуш, Иљаш, Иљуш, Инош,
Иваниш, Иванош, Ивош, Ивуш;

Јагош, Јандраш, Јаниш, Јанош, Јануш, Јањош, Јањуш, Јелаш, Јо-
каш, Јоваш, Јовиш, Југош, Јукеташ, Јураш, Јурош;

Кадруш, Кањош, Кардаш, Карпош, Кињаш, Костреш, Креш, Кр-
ваш, Кулиш;

Лагуш, Лагош, Лајош, Лакаш, Лалош, Лауш, Лијеш, Лукаш;

Љеш, Љубаш, Љубеш, Љубиш, Љубош;

Мањош, Мањуш, Малеш, Малиш, Малуш, Маљуш, Мараш, Мари-
јаш, Мариш, Марјаш, Маркиш, Марош, Маруш, Матејаш, Матеш, Ма-
тијаш, Матиш, Матош, Матуш, Медаш, Медош, Медуш, Мемиш, Ми-
јаш, Мијуш, Микаш, Миклеуш, Миклош, Микош, Миланиш, Милаш,
Милеш, Милеташ, Милијаш, Милкош, Милош, Милтош, Милуш, Ми-
љуш, Мираш, Миреш, Миркаш, Мирош, Мируш, Миш, Миташ, Мит-
кош, Митраш, Митриш, Митрош, Младош, Мојаш, Мкраш, Мркуш,
Мудеш, Мураш;

Негош, Негуш, Никаш, Нинош, Нинуш;

Његош, Његуш;

Остоуш, Оташ;

Пајуш, Пејош, Пераш, Перош, Перуш, Петраш, Петрош, Петруш,
Пилипаш, Плаваш, Плавуш, Правош, Премташ, Пренташ, Прибаш,
Прибилиш, Прибиш, Прибош, Прваш, Првеш, Првиш, Првош, Пунош,
Пуреш;

Радаш, Радауш, Радеш, Радиш, Радуш, Рајкош, Рајош, Раљеш, Ра-
ниш, Ранош, Рапаш, Ратиш, Ратош, Рокуш, Рољаш;

Савош, Селеш, Сивош, Славош, Славуш, Смаиш, Смајиш, Спи-
рош, Станиш, Станош, Старјаш, Степош, Стевош, Стјепаш, Сваниш,
Светош;

Шамаш;

Тадош, Тадуш, Талош, Тануш, Тедуш, Тимош, Титуш, Толуш, То-
маш, Томиш, Томош, Томуш, Тврдош;

Убаш, Урош;

Ваниш, Велијаш, Велош, Вељаш, Вељиш, Веруш, Видош, Видуш, Виш, Витош, Владеш, Владош, Влајош, Вранеш, Вугош, Вујаш, Вујош, Вукаш, Вукош, Вукуш, Вулаш;

Зориш;

Ж -.

Подаци које нам нуди овај списак личних имена, а који су узимани са цијелог подручја бившег сх језика (в. код Босанца на стр. 6), овдје се користе само као подаци, тј. не улази се у њихову свеобухватност нити, пак, у објашњење њихове етимологије (нешто о томе налазимо код Смаиловића, Одјек).

13. Има и презимена која се завршавају на *-и*. Али, прије него наведем потврду за то да укажем на значење појма *ѓрезиме* и однос *ѓрезимена* и појма *ѓаѓроним*.

У Вуковом Српском рјечнику (1852) под појмом *ѓрезиме* читамо и ово: "У Црној Гори и у Херцеговини народ наш има своја презимена којима се породице позивају од кољена на кољено као и у осталој Европи; у Србији пак тога обичаја до нашега времена није било, него се сваки позивао по своме оцу додавши очиноме крштеном имену *овић* или *евић*, код имена која се свршују на *је* и *о* само *вић*, а код онијех која се свршују на *а* само *ић*, н.п. *Милановић*, *Милошевић*, *Милојевић*, *Ранковић*, *Милеѓић* (и то је значило: *син Милованов*, *Милошев*, *Милојев*, *Ранков*, *Милеѓин*); ако ли је коме отац умро прије матере он се је позивао по матери додавши материноме крштеном имену мјесто *а ић*, н.п. *Ружић*, *Смиљанић*, *Перуничић*, *Сѓјанић*, *Недић*, *Вишићић*, *Бојанић* (и то је опет значило: *син Ружин*, *Смиљанин* итд...)". У Црној Гори су се чувала "стара презимена" па смо ту имали, на примјер: *Саво Марков Пеѓровић Њеѓуш* или: *Ђико Милов Марѓиноввић Бајица Цеѓињанин*. Ту још читамо: "У народу нашем има презимена која се не свршују на *ић* и која нијесу постала од очинијех или материнијех крштенијех имена, него је неко од оне породице најприје онако прозван, н.п. *Кулиза*, *Бесара*, *Шакабенић*, *Млаѓишума*, *Маленица*, *Паликућа*, *Рукавина*, *Мамула*..." итд. У Србији и овако очино презиме често се на сину окрене на *ић* (да би се показало да је он син онога), н.п. људи има и сад који се зову *Кулиза* да би се његови потомци звали *Кулизић* и сл. (стр. 571-572).

И Вук, дакле, указује на разлику у значењу основног појма *ѓрезиме* и појма "*очинсѓива*", руски "*очесѓиво*", односно појмова *ѓрезиме* и *ѓаѓроним*. Код Р. Симеона (Enciklopedijski рјечник lingvističkih naziva, Загреб 1969) s.v. *prezime* налазимо: р(уски) фамилија - њ(емачки) *Zuname/n/*; а s.v. *patronim*, *patronimik* имамо и: 1. *patronimicus* (*patronim*, *patronimik*, *otčestvo*//*Patronimikon/patronymic//patronime//patronimico//patronimico*// - име које се даје потомку по имену оца (*Priamides* - *Priamidi* - дјеца, потомци *Пријама*...

Т. Маретић, у помињаној радњи о именима и презимена код Срба и Хрвата, констатује да је код нас име "оно, како кога зову по њему самому, а презиме, како кога зову по оцу." Али и он истиче да је тако "било у народу нашем у најстарије вријеме", а да се у новије вријеме устаљио обичај да се име једнога од предака, тј. патроним, устаљује и за потомке, без обзира на то како се звао њихов отац, тј. долази до једначења презимена са патронимом (исто, стр. 84-85), а презимена на *-иш*, која су идентична тога типа, има подоста у нашем језику. Из Маретићеве грађе наводим ове примјере тога типа:

Антолеш, Антош, Балаш, Бареш, Бјелиш, Болиш, Бакош, Цвјеш, Димитраш, Илијаш, Матијаш, Радаш, Томаш; Грдеш, Јареш, Куреш, Маркеш, Пуреш, Селеш; Бјелиш, Болиш, Ђурић, Харић, Кулиш, Маркиш, Павлиш, Петриш; Ивош, Милош, Радош; Бјелуш, Бракуш, Фабуш, Ивануш, Маркуш, Микуш, Миљуш, Могуш, Петруш (Рад 82, стр. 82-130). Овоме списку могли бисмо додати још: Драгаш, Главаш, Хојлаш, Микаш, Пантош.

Свакако, оваквих презимена има знатно више на цијелом подручју бивше сх језичке територије. Ја ћу овдје указати на таква презимена која налазимо под А и В у *Leksiku prezimena Socijalističke Republike Hrvatske* (Загреб 1976).

Алареш (Бјеловар), *Алмаш* (Вуковар), *Амброш* (Валпово), *Амбруш* (Вараждин), *Андраш* (Валпово), *Андрши* (Кутина), *Андрош* (Б. Манастир), *Андруш* (Загреб), *Андуш* (Загреб), *Анђолиш* (Загреб), *Анђолиш* (Ђурђевац), *Анђош* (Чазма), *Анђуш* (Жупања), *Ардаш* (Пула), *Арнош* (Чаковец), *Арњош* (Карловац), *Арђаш* (Сл. Брод), *Аршош* (Чаковец), *Арош* (Осијек), *Асђалош* (Осијек), *Ауш* (Загреб);

Бабош (Б. Манастир), *Бабуш* (Крижевци), *Баћеш* (Загреб), *Бакеш* (Новска), *Бакиш* (Загреб), *Бакош* (Бјеловар), *Бакуш* (Ђаково), *Балаш* (Вуковар), *Балдаш* (Пореч), *Балиш* (Дарувар), *Балош* (Винковци), *Банош* (Винковци), *Бањош* (Н. Градишка), *Бараниаш* (Карловац), *Бараш* (Раб), *Барбаш* (Сл. Пожега), *Барбош* (Б. Манастир), *Бардаш* (Гарешница), *Баркаш* (Б. Манастир), *Барош* (Книн), *Барђош* (Б. Манастир), *Баруш* (Вуковар), *Баиш* (Пореч), *Бауш* (Жупања), *Безјуш* (Бриње), *Бекеш* (Нашице), *Бекђаш* (*Бекђеш* (Загреб), *Белеш* (Осијек), *Белош* (Крижевци), *Бенаш* (Грубишино Поље), *Бендиш* (Цавтат), *Бениш* (Дарувар), *Бенош* (Ђаково), *Бореш* (Осијек), *Бернаш* (Загреб), *Бернеш* (Пореч), *Берош* (Дубровник), *Берђош* (Ријека), *Беруш* (Сл. Пожега), *Беш* (Метковић), *Бикеш* (Дарувар), *Билиш* (Дубровник), *Билош* (Имотски), *Билуш* (Шибеник), *Бјелаш* (Н. Градишка), *Бјелиш* (Метковић), *Блађуш* (Копривница), *Бодакош* (Ђаково), *Бодуш* (Н. Манастир), *Бодуш* (Бенковац), *Бођош* (Дарувар), *Болиш* (Загреб), *Бољиш* (Дуго Село), *Бољђош* (Б. Манастир), *Бонаш* (Пазин), *Бониш* (Загреб), *Бораш* (Осијек), *Борбаш* (П. Слатина), *Борош* (Жупања), *Борш* (Чаковец), *Бориш* (Бјеловар), *Боршуш* (Загреб), *Боруш* (Осијек), *Бош* (П. Слатина), *Бойош* (Б. Манастир), *Бра-*

дош (Дрниш), *Браћош* (Б. Манастир), *Брандиш* (Пула), *Браниш* (Загреб), *Браш* (Копривница), *Брајшош* (Цавтат), *Брељаш* (Макарска), *Бреш* (Вараждин), *Бриш* (Ђаково), *Бркиш* (Сисак), *Бркљаш* (Бјеловар), *Брош* (П. Слатина), *Бруш* (Нашице), *Бубаш* (Петриња), *Будиш* (Крижевци), *Букрош* (Жупања), *Булаш* (Госпић), *Буреш* (Бјеловар), *Буруш* (Сл. Брод), *Буш* (Нашице)...

14. Међу топонимима који се завршавају на безвучни сугласник *-ш* на подручју бившега сх језика, а на основу података које нам нуди *Именик месџа у ФНРЈ* (Београд 1960) и *Jugoslavija auto atlas* (Загреб) налазимо ова места:

Алаш (Урошевац), *Аљмаш* (Осијек), *Белејиш* (Ст. Пазова), *Бојшош* (Зрењанин), *Брадеш* (Подујево), *Брадиш* (Горажде), *Букош* (Сува Река), *Дијанеш* (Вучитрн), *Дивош* (Ср. Митровица), *Доброш* (Ђаковица), *Делијаш* (Сарајево), *Добровиш* (Власотинце), *Долуш* (Ријека), *Домањкуш* (Бјеловар), *Доњи Барбеш* (Ниш), *Доњи Љубеш* (Ниш), *Доњи Миклеуш* (Чазма), *Доњи Очауш* (Теслић), *Доњи Рајиши* (Дечани), *Доњи Варош* (Окучани), *Доњи Сџејош* (Крушевац), *Дражаиш*, *Дрниш*, *Дробеш* (Витина), *Думош* (Подујево), *Габош* (Винковци), *Годиш* (Гњилане), *Голеш* (Травник), *Горши* (Шибеник), *Чајдраш* (Горњи, Зеница), *Горњи Љубеш* (Ниш), *Горњи Макреш* (Косово), *Горњи Милеш* (Подгорица), *Горњи Очауш* (Теслић), *Горњи Сџејош* (Крушевац), *Горњи Варош* (Окучани), *Горњи Врџагош* (Врање), *Грудаш* (Прокупље), *Хоргош* (Суботица), *Иђош* (Кикинда), *Иђрош* (Брус), *Илијаш* (Сарајево), *Јанош* (Алибунар), *Јасенаш* (Винковци), *Јелаш* (Бачка Паланка), *Кабаш* (Призрен), *Косџреш* (Дервента), *Кош* (Исток), *Кри* (Жабљак), *Кубаш* (Столац), *Кулијеш* (Сарајево), *Куџлеш* (Лесковац), *Лемеш* (Крижевци), *Љубиш* (Прибој), *Макреш* (Приштина), *Мекиш* (Ниш), *Мејџикош* (Краљево), *Мејџриш* (Неготин), *Миклеуш* (П. Слатина), *Миџијеш* (Прибој), *Мираш* (Липљан), *Младош* (Високо), *Модраш* (Б. Грахово), *Мрмош* (Крушевац), *Мрвеш* (Лесковац), *Нови Кобаши* (Сл. Брод), *Мургош* (Димитровград), *Омиш*, *Орџијеш* (Мостар), *Ојиши* (Купес), *Павлиш* (Вршац), *Периш* (Сврђиг), *Пејџруш* Врх (Карловац), *Пидриш* (Горњи Вакуф), *Плеш* (Крушевац), *Подварош* (Сињ), *Појџкриш* (Пријепоље), *Појџраш* (Тузла), *Превиш* (Чапљина), *Пукиш* (Брчко), *Пујиши* (Бусовача), *Ракош* (Исток), *Раљаш* (Љубија), *Рајиши* (Дечане), *Салаш* (Неготин), *Сарваш* (Диљ), *Саш* (Фоча), *Сеђаш* (Подијево), *Селеш* (Осијек), *Селеуш* (Панчево), *Семетџиш* (Рашка), *Свилаш* (Апатин), *Свилош* (Мачва), *Шаши* (Суња), *Шајкаш* (Н. Сад), *Текериш* (Јадар), *Тенес До* (Подујево), *Тиквеш* (Осијек), *Тврдош* (Требиње), *Уџљеш* (Дарда), *Вадреш* (Пула), *Вареш*, *Варош* (Рожај), *Владош* (Колашин).

Од ријечних токова са финалним сугласником *-ш* ја имам потврде само за ове:

Кудош (Рума), *Тамиш* (Банат).

Од планинских висова имам неколико тога типа, тј. са финалним сугласником *-ш*:

Боџдаш (Дечани), *Будош* (Никшић), *Голши* (Цетиње), *Грбеш* (К. Каменица), *Пијеш* (Фоча), *Камењаши* (Травник), *Злаш* (Приштина).

15. Изнесена грађа упућује на различите закључке. Ја ћу овдје указати само на неколика. То су:

1. Многе од наведених лексема, у сваком овдје коришћеном извору, никако не припадају активном фонду нашега рјечника, тј. многи наведени примјери или су се већ изгубили из употребе, или је њихово коришћење сведено на најмању мјеру.

2. Семантичка компонента наведених примјера врло је разноврсна: од *вршиоца неке радње (џрољеваши)* до *презимена (Селеши)*.

3. Именице са финалним сугласником *-ш* могу имати различите основе, од именице (*браздаш*) до броја (*десећкаш*).

4. Међу именицама са финалним сугласником *-ш* има их подоста које припадају нашим посуђеницима, ријечима страног поријекла. Такве су: *баш*, *бош*, *бињши* (турцизми), *афераш*, *афиш*, *акцијаш* (романизми), *ваџаш*, *веш* (германизми)...

Asim Peco (Belgrade)

NOUNS ENDING WITH - S IN THE SERBIAN LANGUAGE - EMERGENCE AND MEANINGS

S u m m a r y

In this paper the author has established that the lexemes with final *-s* may have different stems and that many of them belong to active reserves of the Serbian language. Their semantic component varies: from doer of action to surname, and a significant number of them is of foreign origin (Turkish, Roman, German...).